NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT-EKSAMEN
MEI 2023

AFRIKAANS HUISTAAL: VRAESTEL I

Tyd: 3 uur | 100 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 8 bladsye en 'n Addendum van 10 bladsye (i–x). Maak asseblief seker dat jou vraestel volledig is.

2. In hierdie vraestel is daar drie afdelings:

   AFDELING A: Begrip, Taal en Styl (50 punte)
   AFDELING B: Poësie (30 punte)
   AFDELING C: Visuele Geletterdheid en Kritiese Taalbewustheid (20 punte)

3. Beantwoord AL die vrae in Afdeling A en C.

4. In Afdeling B is daar een keusevraag, nl. Vraag 5 of 6. Beantwoord dus drie vrae in hierdie afdeling: Vraag 4 (verpligtend), Vraag 5 of 6 (kies een) en Vraag 7 (verpligtend).

5. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genommer is.

6. Begin elke vraag **boaan 'n nuwe bladsy**. Rofwerk moet duidelik aangedui word.

7. Laat 'n reël oop tussen antwoorde en moenie in die kantlyne skryf nie.

8. Lees die instruksies by ELKE vraag noukeurig deur en voer die opdragte presies daarvolgens uit. Let op die puntetoekenning by elke vraag en gebruik dit as riglyn vir die antwoord se lengte.

9. Langs die nommer van sommige vrae kom die afkorting ***MS*** voor. Dit beteken dat daardie spesifieke vraag volgens 'n **metingskaal** nagesien sal word. Jou antwoord moet 'n uitgebreide paragraaf wees, aangesien jou vermoë om te argumenteer en inligting te integreer, beoordeel sal word.

10. By elke vraag word 'n voorstel gemaak omtrent die aantal minute wat jy daarvoor moet gebruik om te verseker dat jy die vraestel in die gegewe tyd voltooi.

11. Skenk aandag aan taalversorging.

IEB Copyright © 2023

AFDELING A BEGRIP, TAAL EN STYL

VRAAG 1

Gebruik ongeveer 40 minute vir hierdie Vraag.

Lees die rubriek "Wie onthou nog daardie fotoboekies van my grootwordjare?" deur Johan Nell (Teks 1 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

1.1 Verwys na die opskrif van die rubriek.

1.1.1 Hoe word die leser deur die opskrif betrek? (1)

1.1.2 Hoekom, dink jy, gebruik die skrywer die woord "grootwordjare" en nie die woord "kinderjare" nie? Verwys na inligting uit die rubriek om jou argument te staaf. (2)

1.2 Wat beteken die uitdrukking "om met jou hande in jou hare te sit" (paragraaf 1)? (1)

1.3 Waarom verwar die rubriekskrywer se voorkoms sy kinders? (1)

1.4 Verskaf 'n sinoniem vir die woord "sê" in paragraaf 2. (1)

1.5 Verduidelik waarom 'n deel van paragraaf 3 in Engels geskryf is. (1)

1.6 Hoe sou die betekenis verander as die woord "geknip" in paragraaf 4 gebruik is in plaas van "geknip-knip"? (1)

1.7 Verduidelik die funksie van die dubbelpunt in paragraaf 5. (2)

1.8 Identifiseer twee deelwoorde in paragraaf 6 en bespreek die funksie daarvan in die konteks van hierdie paragraaf. (2)

1.9 Verskaf TWEE redes waarom die banier op die voorblad van Die Ruiter in Swart-boekies rooi sou wees. (2)

1.10 Bespreek die geslagstereotipering in paragraaf 8 en dui aan hoe die woordkeuse dit beklemtoon. (2)

1.11 Verskaf 'n sinoniem of 'n omskrywing vir die woord "nonchalant" in paragraaf 9. (1)

1.12 Wat is die **nut** en die **effek** van die parentese in paragraaf 10? (2)

1.13 Verwys na die onderstreepte sinsdeel in paragraaf 10.

1.13.1 Skryf hierdie sinsdeel oor in die indirekte rede. (1)

1.13.2 Wat pas, volgens jou, die beste in hierdie konteks: die direkte rede of die indirekte rede? Verduidelik jou keuse kortliks. (1)

1.14 Waarom begin die skrywer paragraaf 11 met 'n voegwoord? (1)

1.15 ***MS*** Hoe skep die skrywer sluiting in paragraaf 12? (3)

[25]

IEB Copyright © 2023

VRAAG 2

Gebruik ongeveer 30 minute vir hierdie vraag.

Lees die koerantartikel "Watse Wortel is dit nou? Afrikaners mal oor dié 2 'Wordles'" deur Werner Wippenaar (Teks 2 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

2.1 Verskaf 'n woord of 'n frase wat die teenoorgestelde beteken as "posgevat" in paragraaf 1. (1)

2.2 Waarom is paragraaf 2 en paragraaf 3 afsonderlike paragrawe? (1)

2.3 Verduidelik die gebruik van hakies in paragraaf 4. (2)

2.4 Waarom moet spelers nie "nonsenswoorde" (paragraaf 6) in hierdie woord-speletjies kan gebruik nie? (1)

2.5 Wat word bedoel met 'n "vingerfout" (paragraaf 6)? (1)

2.6 Noem 'n skryfteken wat NIE in paragraaf 7 opgenoem word nie, maar wel in die teks voorkom, en haal 'n voorbeeld van hoe dit gebruik word, uit die teks aan. (2)

2.7 Verduidelik die probleem wat geskep word deur die lys van 700 woorde wat as woord van die dag gebruik kan word. (2)

2.8 Vir die een speletjie is ***Watse*** as naam gekies, onder meer omdat dit 'n vyfletterwoord is. As 'n mens iets as 'n **vierletterwoord** beskryf, beteken dit egter meer as net dat daar vier letters in die woord is. Wat is die verdere betekenis hiervan? (1)

2.9 Verwys na die onderstreepte sinsdeel in paragraaf 11.

2.9.1 Skryf hierdie sinsdeel oor in die bedrywende vorm. (1)

2.9.2 Watter vorm (lydend of bedrywend) werk die beste in hierdie konteks? Verduidelik jou antwoord kortliks. (1)

2.10 Verwys na Teks 1 en Teks 2.

Hierdie twee tekste het op dieselfde dag (25 Februarie 2022) in *Die Burger* verskyn, maar Teks 1 is 'n rubriek en Teks 2 is 'n koerantartikel. Bespreek kortliks hoe hierdie twee skryfsoorte van mekaar verskil. (2)

[15]

VRAAG 3 TEKSVERWERKING

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie Vraag.

Situasie:

Jy is op die redaksie van jou skoolkoerant en is gevra om 'n onderhoud te voer met 'n inspirerende persoon. Akademiese druk en ander kwessies het jou daarvan laat vergeet, en die aand voor die spertyd herinner die redakteur jou aan jou taak.

Gelukkig vind jy die Wikipedia-artikel oor Cathy O'Dowd (Teks 3 in die Addendum), wat as bergklimmer roem verwerf het. Die materiaal wat jy hierin vind, gebruik jy vir jou onderhoud.

Opdrag:

Skryf 'n onderhoud met Cathy O'Dowd vir die rubriek "Vier vrae aan 'n inspirerende persoon".

Let wel:

Bied jou onderhoud in vraag-en-antwoordformaat aan – sowel die vrae as die antwoorde moet deel vorm van die woordtelling.

Jou onderhoud moet in totaal tussen 100 en 110 woorde lank wees.

Dui jou woordtelling onder jou onderhoud aan.

Alle woorde (ook lidwoorde soos **die** en **'n**) moet getel word.

Jou **inhoud** mag slegs feite uit die artikel gebruik – moenie jou eie idees invoeg nie.

Die **register** van jou onderhoud mag informeel wees, maar sonder Engelse of slengwoorde.

Jou onderhoud sal met 'n nasienskaal nagesien word.

[10]

50 punte

IEB Copyright © 2023

AFDELING B DIGKUNS

VRAAG 4 VOORBEREIDE GEDIG: VERPLIGTE VRAAG

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie Vraag.

Lees die gedig "Die kind is nie dood nie" deur Ingrid Jonker (Teks 4 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

4.1 Waarom sou die kind sy vuiste teen sy ouers lig (strofe 1 en 2)? (2)

4.2 Wat is die effek van die lys plekname wat in strofe 3 voorkom? (2)

4.3 ***MS*** Bespreek die progressie wat in strofe 4 voorkom. (3)

4.4 Wat word beklemtoon deur die alleenplasing van die slotreël? (1)

4.5 ***MS*** Behoort matriekstudente van 2022 steeds hierdie gedig te bestudeer, al is dit byna sestig jaar oud? Motiveer jou antwoord. (3)

[11]

VRAAG 5 VOORBEREIDE GEDIG: KEUSEVRAAG

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie Vraag (indien dit die Vraag is wat jy kies).

Lees die gedig "Marilyn Monroe: foto in goud" deur Lina Spies (Teks 5 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

5.1 Die versreël "à la Botticelli se Venus" (versreël 4) verwys na Sandro Botticelli se skildery uit 1486, "Die geboorte van Venus". Hoe dra die verwysing na hierdie skildery by tot die strekking van die gedig? (3)

5.2 Verduidelik die gebruik van direkte rede in versreël 22 en 23. (2)

5.3 Som die spreker se insig omtrent Marilyn Monroe se lewe, soos dit in strofe 4 verwoord word, in jou eie woorde op. (2)

5.4 Haal 'n voorbeeld aan van treffende beeldspraak, woordkeuse of digterlike tegniek in die gedig en bespreek die funksie daarvan in die gedig. Moenie materiaal herhaal wat in vorige vrae betrek is nie. (2)

[9]

OF

VRAAG 6 VOORBEREIDE GEDIG: KEUSEVRAAG

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie Vraag (indien dit die Vraag is wat jy kies).

Lees die gedig "My meisie se wange is sterkoningappels" deur Boerneef (Teks 6 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

6.1 Die frase "Jeroen se Lekkertuin" (versreël 6) verwys na die skilder Jeroen Bosch se skildery van 1515, "Die tuin van aardse luste" (ook bekend onder die Engelse titel "The garden of earthly delights"). Hoe dra die verwysing na hierdie skildery by tot die strekking van die gedig? (3)

6.2 Bespreek die gebruik van hoofletters in versreël 5, 11, 13 en 20 (2)

6.3 Som die spreker se insig in versreël 19 tot 21, oor die situasie waarin hy hom bevind, in jou eie woorde op. (2)

6.4 Haal 'n voorbeeld aan van treffende beeldspraak, woordkeuse of digterlike tegniek in die gedig en bespreek die funksie daarvan in die gedig. Moenie materiaal herhaal wat in vorige vrae betrek is nie. (2)

[9]

VRAAG 7 ONVOORBEREIDE GEDIG: VERPLIGTE VRAAG

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie Vraag.

Lees die gedig "Die skoolhoof" deur S.J. Pretorius (Teks 7 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

7.1 Woordekonomie word in versreël 1 bewerkstellig deur die gebruik van sametrekking en 'n weglatingskoppelteken. Hoe pas hierdie woordekonomie by die indruk wat in strofe 1 van die skoolhoof geskep word? (1)

7.2 Bespreek die effektiwiteit van die enjambement in versreël 12 en 13 (strofe 2) en hoe dit die konteks ondersteun. (2)

7.3 Die rymskema van strofe 1 verskil van die rymskema in strofe 2 en 3. Verduidelik hoe hierdie verskil die inhoud van die gedig ondersteun. (2)

7.4 Die skoolhoof se pogings tot humor verskil tussen strofe 1 en strofe 2. Bespreek die verskil deur te verwys na die **woordkeuse** in die gedig. (2)

7.5 ***MS*** Bespreek die **tragedie** in die gedig in jou eie woorde. Verwys spesifiek na strofe 3. (3)

[10]

30 marks

IEB Copyright © 2023

AFDELING C VISUELE GELETTERDHEID EN KRITIESE TAALBEWUSTHEID

VRAAG 8

Gebruik ongeveer 20 minute vir hierdie Vraag.

Bestudeer die spotprente deur Fred Mouton en Niël van Vuuren (Teks 8A en 8B in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae:

8.1 Verwys na Teks 8A.

8.1.1 Bespreek die verskil tussen die **emosie** wat die seun ervaar en die **indruk** wat hy by sy ouers wil skep deur sy gesigsuitdrukking en sy lyftaal te bespreek. (3)

8.1.2 Bespreek die ouers se reaksie en die manier waarop dit uitgebeeld word. (2)

8.1.3 Hoekom, dink jy, sluit die spotprenttekenaar 'n hond in die toneel in? (1)

8.2 Verwys na Teks 8B.

8.2.1 Verduidelik die woordspeling wat in die gesproke teks van die spotprent voorkom. (2)

8.2.2 Bespreek die kontras tussen die seun se liggaamshouding en die erns van die situasie. (2)

8.3 ***MS*** Verwys na sowel Teks 8A as Teks 8B.

Bespreek die **geslagstereotipering** wat in albei spotprente voorkom. (3)
[13]

VRAAG 9

Gebruik ongeveer 10 minute vir hierdie Vraag.

Bestudeer die advertensie van Auto & General (Teks 9 in die Addendum) en beantwoord die volgende vrae.

9.1 In die teksblok op die foto in die advertensie word die uitdrukking "so koel soos 'n komkommer" gebruik.

9.1.1 Wanneer tree 'n mens gewoonlik "so koel soos 'n komkommer" op? (1)

9.1.2 Hoe sal die geadverteerde produk 'n mens help om "so koel soos 'n komkommer" te wees? (1)

9.1.3 Verduidelik hoekom die kontras tussen "so koel soos 'n komkommer" en "rooiwarm versekering" (in die opskrif) in hierdie advertensie gebruik word. (1)

9.2 Hoe pas die foto by die geadverteerde produk? (2)

9.3 Hoe verseker die uitleg van die advertensie dat die inligting oor die produk die leser nie oorweldig laat voel nie? (1)

9.4 Hoe verander die woorde "sommer vandag nog" die toon van die sin "Skakel ons sommer vandag nog vir 'n kwotasie" aan die einde van die advertensie? (1)
[7]

20 punte

Totaal: 100 punte

IEB Copyright © 2023